

КОЛУМБІЯ #15

дослідження практик відновлення країн після руйнації

Війни з радикальними групами повстанців (1958-2016), боротьба з наркокартелями

Відновлення триває

Жертвами конфлікту стали понад 260 000 осіб, понад 7 млн стали внутрішньо переміщеними особами, приблизно 25 000 мають статус зниклих безвісти

Влада Республіки Колумбія

Колумбія за власною конституцією є соціальною, правовою, децентралізованою та унітарною державою.

Влада має поділ на законодавчу, виконавчу, судову гілки.

Президент республіки є главою держави, уряду, представляє вищу адміністративну владу в країні.

Уряд (Кабінет Міністрів) повністю формується Президентом.

Парламент (Конгрес) двопалатний, складається з Сенату (верхня палата) та Палати Представників (нижня палата).

Конституційний суд, Верховний суд, Державна рада, Національна комісія суддівської дисципліни, Офіс генерального прокурора країни, суди та судді здійснюють правосуддя.

Колумбія була одним із чотирьох членів-засновників Тихоокеанського альянсу, який є політичним, економічним і кооперативним механізмом інтеграції, сприяє вільному обігу товарів, послуг, капіталу та осіб між членами. Колумбія також є членом ООН, СОТ, ОЕСР, Організації американських держав, Організації іbero-американських держав та Андського співтовариства націй. Колумбія є глобальним партнером НАТО.

Економіка Колумбії

За [даними](#) ОЕСР очікується, що ВВП зросте на 6,1% у 2022 році та на 2,1% у 2023 році. Зростання прогнозується на фоні підвищення рівня зайнятості та споживання.

Показник ВВП відновлюється після пандемії — у 2021 році він досяг 314 млрд \$ (+10% у співвідношенні до попереднього року). У міжнародному вимірі країна створює 0,57% світового ВВП.

Після 2020 року [зовнішній борг](#) держави виріс з 45% від обсягу ВВП до 58% від ВВП у 2021 році.

[Індекс людського розвитку](#) Колумбії поступово зростає, досягнувши значення 0,767 у 2019 році. Він є вищим за середній рівень країн регіону Південної Америки та Карибських островів.

Суть конфлікту

Колумбійський уряд понад 40 років протистоїть ліво-радикальному угрупованню «Революційні збройні сили Колумбії» (FARC).

Конфлікт зародився ще 1948 року, коли країна пережила вбивство кандидата у президенти Ліберальної партії, яка конкурувала з Консервативною. Це була точка неповернення у конфлікті між прибічниками двох партій, тож у країні спалахнула громадянська війна («La Violencia»). Остання тривала майже 10 років, забравши життя близько 200 000 осіб з обох боків.

У 1957 році народ повалює існуючу до цього в країні військову диктатуру. Ліберали й консерватори [домовилися](#) про почергову зміну кожні чотири роки президентів і паритетний розподіл усіх урядових і державних посад незалежно від результату виборів.

Але компартію, чиї прибічники під час «La Violencia» воювали на боці лібералів, двопартійна угода категорично не задовольняла, оскільки угода не залишила їм місця у владі.

Прихильники компартії вирішили боротися з владою у підпіллі. Об'єднавшись разом з іншим рухом (Армією національного визволення (ELN)), вони осіли у сільських районах Колумбії та вели звідти партизанську діяльність проти чинного уряду. FARC займалися обкладанням даниною фермерів, викраденнями людей задля викупу. За умов нестачі фінансів у 1982 році FARC видає рішення щодо обкладання виробників кокаїну «революційним податком». Згодом мережа наркотрафіку зростала. Кінцевою метою повстанців стало захоплення влади у країні.

Збитки

Жертвами конфлікту, що тривав найдовше в Південній Америці після Другої світової війни, стали понад 260 000 осіб, понад 7 млн стали внутрішньо переміщеними особами, приблизно 25 000 мають статус зниклих безвісти.

У період 1996-2016 років задокументовано **вербування понад 18 000 неповнолітніх** у збройні лави FARC.

Перед підписанням мирної угоди між урядом і FARC у 2015 році Колумбія витратила **30% власного ВВП** на запобігання та стримування насильства.

Учасники FARC також постійно **виводили з ладу** нафтопроводи. Так, у 2014 році нафтовому сектору було завдано збитків на 500 млн \$.

Заходи з урегулювання конфлікту

Низка колумбійських урядовців намагалися припинити конфлікт з об'єднаннями FARC, ELN, Об'єднаною самообороною Колумбії (AUC). Так, у 1984 році навіть було досягнуто домовленості про припинення вогню між сторонами строком на один рік, була створена комісія з мирного урегулювання конфлікту та роззброєння, повстанцям запропонували можливість представництва у політиці. Однак упродовж декількох років після угоди частина колишніх повстанців, які отримали політичну владу, зіштовхнулися з насильством та вбивствами, вчинені рухами ультраправих. Домовленості було зведено нанівець.

Наступний шанс до примирення країна отримала з приходом у 1998 році до влади Андреса Пастрани Аранго, кандидата від Нової демократичної сили, обрання якого підтримали також і консерватори.

Аранго після обрання пропонує програму з модернізації країни «План Колумбія» з початковим фінансуванням у 7,5 млрд \$, наданих США. Цілями плану є налагодження мирного процесу, стабілізації монетарної політики, забезпечення прав людини та реформи системи юстиції, згорання наркотогівлі.

На момент завершення програми як надавачі допомоги, так і чинна колумбійська влада позитивно оцінювали її ефект.

Серед **аргументів користі** було зниження кількості вбивств удвічі, викрадень та терористичних атак — на 90%, відбулися позитивні економічні зрушення в частині міжнародної торгівлі.

США сподівалися, що модель врегулювання конфлікту в Колумбії, профінансована ними, може стати «експортною» і для інших країн — Афганістану, Мексики.

Однак за повідомленнями неурядових організацій, лише у 2015 році владою Колумбії було вилучено рекордні 252 тони наркотиків, а кількість жертв насильства у перші 8 років реалізації програми лише зростала. Крім цього, позбавлення незаконних бандформувань головного джерела прибутку змусило їх зайнятися незаконним видобутком природних копалин, через що екологія Колумбії зазнає значних втрат і досі.

Президент Альваро Урібе (2002-2010) розгорнув також програму підтримки демобілізації бойовиків. Унаслідок роззброєння було досягнуто домовленості про припинення діяльності організацією AUC (20 000 осіб), однак не було розуміння щодо неможливості переслідування бойовиків з боку закону, через що процес вдавня наполовину.

Друге обрання Урібе супроводжувалося численними повідомленнями щодо успішності боротьби з наркокартелями, висловлювалися сподівання, що під час другого терміну війна завершиться. Однак на захист наркокартелів став президент сусідньої Венесуели Уго Чавес, який у 2008 році почав надавати значну підтримку воєнізованим угрупованням.

Заходи з відновлення

Адміністрація президента Альваро Урібе (2002–2010) прийняла демократичну політику безпеки, яка включала комплексну кампанію боротьби з тероризмом і повстанцями. Урядовий економічний план також сприяв довірі інвесторів.

Урібе втратив батька, якого вбили представники FARC. Це наклало відбиток на його політику щодо незаконних формувань. Президент хотів довести чисельність армії до 100 000 осіб контрактників, а фінансування на модернізацію військового блоку країни забезпечував введений воєнний податок у розмірі 1,2% для громадян з капіталом в еквіваленті 60 000 €.

Селянам, які відмовлялися від вирощування рослини **коки**, уряд надавав підтримку у веденні ненаркотичного аграрного господарства.

Політика Альваро Урібе сприяла економічному відновленню, отриманню більшого контролю над територією з цінними ресурсами, поверненню комбатантів до мирного життя.

В умовах неможливості переобрання на третій термін Урібе надавав підтримку Хуану Мануелю Сантосу, який здобув перемогу на президентських виборах 2010 року. Сантос не став продовжувати заходів Урібе з кровопролитної війни, бачачи підтримку Венесуели для FARC, ELN, а пішов на переговори з бойовиками. У 2012-2013 роках відбувалися підготовчі зустрічі та консультації сторін.

У 2014 році уряд Колумбії та FARC, ELN підписують **спільний план щодо боротьби з наркотиками**. Разом з домовленостями з бойовиками щодо одностороннього припинення вогню під час виборів це була одна із найрезультативніших угод, починаючи з минулого століття. Після цього сторони консультуються щодо всеосяжного миру.

Відтак між FARC та урядом Колумбії 2016 року підписана мирна угода. Основні положення угоди:

- встановлюється режим припинення вогню;
- часткова демобілізація бійців FARC;
- FARC стає політичною партією в Колумбії;
- уряд завершує аграрну реформу в інтересах безземельних і малоземельних селян;
- гарантується гуманний суд для комбатантів FARC: створюється спеціальний суд та спеціальні покарання для злочинів, пов'язаних із наркотрафіком та воєнними злочинами.

Угода мала бути схвалена на всенародному референдумі, однак той засвідчив її не підтримання (49,78% «за» та 50,22% «проти» з надзвичайно низькою явкою у 37,5%).

У тих районах, де під час громадянської війни панували FARC-EP, більшість **проголосувала** на підтримку мирної угоди, а у внутрішніх департаментах, мало вражених бойовими діями, більшість виборців виступила проти.

Відтак угода не була затверджена, однак цього ж року уряд та бойовики підписують нову угоду, яка передбачає ратифікацію парламентом, а не референдумом.

На додачу до попередньо існуючих умов висувалися нові:

- добровільна декларація колишніми бойовиками майна для подальшої його передачі, реалізації на користь жертв конфлікту;
- 10-річний термін для перехідної системи правосуддя;
- держава вправі висувати звинувачення лише за наявності прямих підстав та доказів причетності до наркотрафіку.

Висновки

На сьогодні Колумбія досі страждає від тіньової присутності бойовиків, які займаються підтримкою наркотрафіку в та з країни. Мирна угода, схвалена після майже 50-річного конфлікту, не знайшла підтримки населення попри значні рекламні кампанії влади.

Відбулися поліпшення в частині демілітаризації певних територій Колумбії, звільнення угідь від вирощування наркотичних речовин на користь традиційним споживчим ненаркотичним культурам.

Великі угруповування лівих сил отримали замість зброї чи покарання місця у колумбійському парламенті. Крім того, 2022 року владу в Колумбії вперше отримав колишній партизан, а нині представник лівих сил, які раніше склали зброю, Густаво Петро. Будучи кандидатом, у публічній площині **не відреагував допомогою Україні** з моменту повномасштабного вторгнення росії, лише у серпні **непрямо засудив вторгнення**, вказав на відповідальність ЄС.

Країна досі перебуває в критичній безпековій ситуації з великою кількістю вбивств, терактів та насильства у її провінціях. **Протягом** останніх двадцяти років зростання продуктивності було гальмом (а не стимулом) економічного зростання. Експорт значною мірою зосереджений на невідновлюваних товарах (зокрема, нафті), що збільшує вразливість економіки до зовнішніх шоків. Крім того, Колумбія є однією з країн з **найвищою нерівністю доходів** і неформальним ринком праці в Латинській Америці. Близько 18,9 млн людей в країні живуть за межею бідності.

Корисне для України

Для України досвід Колумбії може бути корисним у вивченні питання здійснення ефективного правосуддя над причетними до воєнних злочинів, вивченні кейса країни задля уникнення помилок та використання можливостей у реформуванні власної системи правопорядку та судової системи.

Цей матеріал підготовлений в рамках комплексної роботи “Дослідження практик відновлення країн після руйнації”. Повний текст дослідження й методологія будуть доступні у розгорнутому матеріалі команди АЦ “Інститут аналітики та адвокації” згодом.

Детальніше про нас: iaa.org.ua

Якщо Ви маєте пропозиції або доповнення, які на Вашу думку, нам слід врахувати для покращення цього дослідження, напишіть нам на адресу: mail@iaa.org.ua або у соціальні мережі: www.facebook.com/iaa.org.ua.

Автор: Віталій Набок

Верстка і дизайн: Катерина Кисла, Олена Овсяник.

Віримо у нашу перемогу!

Все буде Україна!

